

Fra Svenskekrigens Tid.

Af Gmd. Rasmus Jørgen Jensen, Næs.

Aldrig har vort Fædreland vist været nærmere Afgrundens Rand, og aldrig har Folket vist været stædt i større Nød end under den ulykkelige Svenskekrig 1657—60. — Mord, Plyndring og Brand betegnede Svenskernes Vej til de fjærneste Kroge af Landet, og da vore »Venner«, de allierede Kejserlige, Brandenborgere og Polakker, kom os til Hjælp, saa vi omsider fik Svenskerne drevne ud af Landet, viste disse vore Venner sig endda at være værre end Fjenden. Navnlig skal Polakkerne, »Jordens Afskum«, som de kaldtes, have udvist den mest umenneskelige Grusomhed. I Hertugdømmerne bad man fra Prædikestolene:

Bevar os, Herre, bevar os, ak!
især for vor Ven, den vilde Polak!

Hvad Folket døjede i disse Aar, foreligger der mange trykte og skrevne Vidnesbyrd om; men ogsaa gennem de mundtlige Overleveringer, Sagnene, har Slægtled efter Slægtled lige til vore Dage bevaret Mindet om, hvad Trængsler vore Fædre den Gang har udstaaet.

Sverig var 1657 indviklet i en farlig Krig med Polen, og i Danmark mente man nu — tilskyndet af andre Magter — at Tiden var kommen til at vinde det tilbage, som var afstaaet ved Brømsebrofreden 1645, og med de mest mangelfulde Forberedelser til et Felttog begik Landets Styrelse med Frederik den tredje i Spidsen den Ubesindighed at erklære Sverig Krig. — Straks efter Modtagelsen af Krigserklæringen forlod den svenske Krigerkonge, Karl Gustav, Polen og ilede med en efter den Tids Forhold betydelig Hærstyrke gennem de nordtyske Lande og Holsten op i Jylland, men kunde til sin Harme ikke komme over til Øerne, da de danske var stærke nok til at spærre ham

Vejen til Søs. — Da kom den haarde Vinter ham til Hjælp, og med 9000 Ryttere og 3000 Mand Fodfolk foruden Artilleri og Træn foretog han Lørdag Morgen d. 30. Januar 1658 sin forovne Overgang fra Jyllands Kyst ved Stenderup og Hejls over Brandsø til Fyn, hvor han gik i Land nord for Iversnæs, det nuværende Wedellsborg. Ude i Strømdraget var der endnu enkelte Steder aabent Vand, og Isen bugnede under den uhyre Vægt; men naar undtages 2 Eskadroner Ryttere, som forsvandt i Dybet mellem Brandsø og Fyn, kom hele Hæren velbeholden over, og efter at have nedslaaet de danskes Modstand paa Kysten spredte en Del af den svenske Hær sig over Fyn, medens Hovedstyrken efter faa Dages Tøven fortsatte sit æventyrlige Tog over de islagte Vande til de øvrige danske Øer, spredende Skræk og Rædsel overalt paa deres Vej¹).

Svenskerne holdt Fyn stærkt besat hele Tiden, lige til det afgørende Slag blev slaaet ved Nyborg d. 14. Novbr. 1659, og til Forstaaelse af, hvordan Tilstanden har været her under og i den første Tid efter Krigen, skal der særlig her fremdrages nogle Oplysninger om Forholdene i Sandager og Barløse Sogne.

*

*

*

Præsten Hans Bosen i Sandager laa Lig, da Svenskerne kom²). I Baag Herreds Provstebog er efter Krigen indført Ordlyden af de »Breve« o. s. v., som fandtes om Herredets Kirker, Præstembeder og Degnekald, og lige efter et Brev af 1571 om Magelæg af nogen Jord mellem Sandager Præstegaard og Tagemosegaard i Stubberup har Hans Bosens Eftermand, Jørgen Bang, givet en saalydende Skildring af Svenskernes Færd i Præstegaarden:

¹) I den danske Overkommando her paa Fyn, som i de fire sidste Dage før Svenskernes Overgang havde sit Hovedkvarter i Sønder-Aaby, foregik samme Morgen, Overgangen fandt Sted, et højst uheldigt Skifte, som Svenskerne vist nok for en stor Del kunde takke for, at Landgangen lykkedes, som den gjorde, idet Overgeneralen, den dygtige Ulrik Kristian Gyldenløve, Frederik den tredies Halvbroder, paa Grund af Sygdom maatte overgive Befalingen til den uduelige Jens v. Hadersleben, ogsaa kaldet Jens v. Løvenklou, og selv tage Vejen til Odense, hvor han Dagen efter faldt i Svenskernes Hænder. (Jf. J. A. Fridericia: Adelsvældens sidste Dage).

²) Hans Bosen var født i Arnou i Sønderjylland og blev Sognepræst for Sandager-Holevad 1635, efter at han i 3 Aar forud havde været Kapellan i Assens, og døde d. 26. Januar 1658, 53 Aar gl. Han var 3 Gange gift: 1. Gang den 13. Januar 1634 med Karen Jørgensdatter. 2. Gang med Margrethe Olufsdatter Bang, en Præstedatter fra Sønderby. Hun døde 1640, 25 Aar gl. 3. Gang d. 19. Juni 1642 med Ingeborg Jørgensdatter.

»Singeneterne¹⁾ Ere aff dette Breff i Sidste Suenskefeide Aff komne, forredi Kongen aff Suerig med Sin gandsche Armadi Gich igiennem Sandager by, der Hand gich offr Isen och indtog Fyenn, Och da Bleff prestegaarden Saa Elendelig Vdpløndrit, at der iche fandtes det Ringeste Kledemon, Huor med Enchen och 5 faderløse børn Kunde hylde Deris Legemer Uden skamme, ey heller Sennge Kleder, huor paa endten Idtzige²⁾ prest eller di Kunde lige, Huilchet Scheede Anno 1658 den 30. Januari, der den Sl. Mand Hr. Hans Boesen Arnou var døed om Tiersdagen tillforne, Huorforre Idtzige prest op Samlede Breffuene paa Mødeningen och anden Stedtz, huor de aff Findene vaare henkast³⁾.«

I »Den fynske Gejstligheds Historie« af Bloch og Næraa (1790) fortælles, at Svenskerne vilde tvinge Hans Bosens Søn af andet Ægteskab, Niels Hansen, til at vise dem, hvor hans Faders Pengegemme var. Han viste dem da op i Klokketaarnet, slog Døren i Laas for dem og løb saa af alle Kræfter til Assens, hvor han gav sig i den derværende Latinskole⁴⁾.

*

*

*

Et Sagn fortæller, at Manden i den nuværende Gaard Matr.-Nr. 7 i Sandager stod i sin Dør og hug den første af de svenske Soldater, som vilde trænge ind i hans Hus, ned med en Økse. — Over halvandet Hundrede Aar derefter blev der ved at grave en Grøft mellem Gaardens Have og den nord for samme liggende Ellemose fundet Skelettet af et Menneske, som mentes at være af den svenske Soldat. Det er troligt nok, at Manden

¹⁾ d. e. Seglene, som havde været paatrykt Dokumentet.

²⁾ idtzige = nuværende.

³⁾ Jørgen Bang var født i Assens 1628 og blev Præst for Sandager-Holevad 1658. — Efter hans ovenstaaende Beretning i Baag Herreds Provstebog maa han have været til Stede i Sandager Præstegaard, da Svenskerne kom. — Han giftede sig d. 22. Juli 1660 med Hans Bosens Enke, Ingeborg Jørgensdatter, som i sin Enkestand havde boet i en »liden Hytte« i Sandager. — Jørgen Bang døde 1676 og Ingeborg Jørgensdatter 1681. De havde 5 Børn.

⁴⁾ Niels Hansen var født ved Aar 1640. Efter Jørgen Bangs Død blev han 1676 Sognepræst for Sandager-Holevad og døde 1684. — Hans Kone, Birte Jensdatter Phil (Fil), var fra Orelund. Hun giftede sig anden Gang med Niels Hansens Eftermand, den lærde Hans Hvalsø, og døde som Enke d. 16. Juli 1731, vistnok i Sandager Præstegaard hos sin Søn, Hr. Jakob Hvalsø, der var gift med hendes Søsterdatter, Elisabeth Marie Bang, som var en Præstedatter fra Skydebjerg og en Sønnedatter af Jørgen Bang i Sandager. En Datter af Hans Hvalsø og Birte Jensdatter blev gift med 2 efter hinanden følgende Ejere af Orelund.

har slæbt Liget ned til dette noget afsides Sted, som nok den Gang har været et Uføre, og faaet det bragt til Side der.

I samme Gaards Stuehus har der hidtil ligget nogle svære Egebjælker, hvoraf den ene bar Aarstallet 1666. Det kan tænkes, at denne Gaard har været ødelagt i Krigen, og at nævnte Aarstal betegnede Tiden for dens (delvise) Genopførelse.

*

*

*

Som bekendt blev ved Reformationen en stor Mængde gejstligt Gods inddraget under Kronen, og dette var saaledes ogsaa Tilfældet med Assens Provstis Jordegods. — Under Svenskekrigen (og flere Aar forud) var det bortforlenet til Henning Povisch, Landsdommer over Fyn og Ejer af Hollufgaard ved Odense¹⁾.

Af en Jordebog, som nævnte Landsdommer indsendte til Kancelliet 1661, ses det for Sandager Sogns Vedkommende, at af de 3 Gaarde, som den Gang fandtes paa Næs, og som alle hørte under Assens Provsti, var Hjerik Pedersens afbrændt²⁾, Peder Nielsens var øde og Hans Andersens saa forarmet og udplyndret, at der efter samtidige Vidnesbyrd »hverken fandtes levende Kræ eller andre Midler« i Gaarden.

I Sandager hørte 10 Gaarde under Provstiet; deraf var de 3 øde og næsten alle Bygningerne nedrevne; 2 var afbrudte, 1 ganske forarmet og 1 nylig besat og ubesaet i Sommeren 1661.

I Thorup hørte 2 Gaarde under Provstiet, hvoraf den ene var øde og til Dels afbrudt, og den anden var brøstfældig³⁾.

Af Provstiets Bøndergods laa 32 Gaarde og Bolsteder i Baag Herred. Af disse var de 23 efter Krigen fuldstændlig øde, dels

¹⁾ Han var en Tid ogsaa Indehaver af Barløsegaard; thi d. 18. April 1646 fik han Bevilling paa, at Bønderne under Assens Provsti, forsaavidt de hørte til Baag Herred, maatte gøre Hovning til Barløsegaard, ligesom de havde gjort i hans Formands Tid. (Samlinger til Fyns Historie og Topografi III, 297). Selv boede han paa Hollufgaard, hvor han døde i Armod 1664.

²⁾ Efter gammelt Sigende den nuværende Matr.-Nr. 3 a.

³⁾ Indtil 1843 laa alle 5 Thorup-Gaarde samlede ved den østen Side af Landevejen; men nævnte Aar — Natten mellem d. 18. og 19. Septbr. — brændte Gaardene Matr.-Nr. 4 og Matr.-Nr. 5. De laa tæt ved Landevejen syd for Indkørselen til Gaarden Matr.-Nr. 3. — Natten mellem d. 25. og 26. Oktbr. 1847 brændte Gaarden Matr.-Nr. 2. Den laa tæt ved Landevejen nord for ovennævnte Indkørsel og Gadekæret. Hvor Gaarden laa har senere været en Grusgrav. — Ved Genopførelsen flyttedes alle 3 Gaarde bort fra deres gamle Plads.

forarmede i yderste Grad og med nedbrudte eller opbrændte Bygninger¹⁾.

* * *

1660 var der i Hagenskov Len, som omfattede det nuværende Baag Herred, ialt 109 Heste (daarligt nok til 18 Plove) og 105 Stk. Kvæg. — Samme Aar avledes efter Præsternes Indberetning af Bønderne i hele Lenet ialt 579 Traver Rug, 452¹/₂ Tr. Byg, 336 Tr. Blandkorn og 160¹/₂ Tr. Havre, — — saa Gud forbarme sig over de elendige Menneskers ringe Levnedsmiddel, hvoraf mange udi den forgangne Sommer af Hunger ere omkomne²⁾.«

* * *

Mange Aar gik hen før alle de nedbrudte og afbrændte Bygninger var opførte igen. Efter Indberetninger af Præsterne fandtes der saaledes endnu i 1667 i Sandager Sogn 4 Gaarde og Bolsteder, som siden Krigen henlaa afbrudte og øde (udyrkede), og i Barløse Sogn var der i samme Aar 5 Gaarde, 1 Bolsted og 10 Gadehuse, som var afbrudte og øde, og Armoden iblandt Befolkningen var overalt meget stor³⁾.

* * *

Hvordan Forholdene ellers har været i Barløse Sogn under Krigen og straks derefter, faar man et godt Indblik i ved at læse, hvad Sognets daværende Præst, Hr. Hans Andersen, har indført i Kirkebogen, og som her skal gengives, som det er skrevet den Gang:

Anno 1659 den 7. Decembris Kom ieg och min Hustru och fleste Sognefolck i mit Sogen fra Assens, huor Vii Udi 5 Uger os fra Huss och hiem forjaget oppeholte, der di Allierte Keyserlige, Pollacker och Branderborger stod her i Landet, och da fant for os Elendigt och Sörgeligt i Præstegaarden, mine bøger, breffue och andet borttaget och en Deel Sønderreffuit, Huoriblant fantis en Kirkebog borttagen, huorudi Vaar opskreffuit

¹⁾ Samlinger til Fyns Historie og Topografi III, 298.

²⁾ s. St. X. 19. — Præsterne kunde jo give nøjagtig Fortegnelse over det avlede Korn, da de selv modtog deres Tiendekorn i Kærven fra Marken.

³⁾ Baag Herreds Provstebog, Landsarkivet i Odense.

alle di, som vaare fødde, døbte, døde, begravne, tillsammenviede udi Ecteskab och Aabenbarlig afløste fra den Dag, ieg i den Hellig trefoldigheds Naffn, som vaar den 1 Søndag efter Paaske 1641, bleff Lovligen Kaldet till Sogenpræst Udi Barløs Sogen.

Gud omvende os ved sin Hellig aand, att Vi herefter bedre kunde betenke, huad der hører till Voris fred och Naadeligen bortvende sin Vrede och straff fra disse Lande och Riger, att Vi maatte Nyde fred i Vore Dage for sit hellige Naffns skyld. —

Siden den tid, den 7. Decembris 1659, er paa Ny i Jesu Naffn begynt att opskriffue i denne bog di, som er fødde, døbte, begravne, tillsammenviede och aabenbarlige afløste i Barløs sogen¹⁾.

Udi Fiendens di Suenskes første Indfald, som skeede 1658 den 30 January³ bleff her i Barløs sogen dræbt och ihielslagne Peder Møller, Anders Jespersen i Barløs, En ung Karl Hans Christensen Trane, En røcter paa Billeskou ved Naffn Mads, som bleff den første Nat dræbte. Anders Rasmusen i Myllerup bleff slagen aff di Suenske och siden døde, Jørgen Knudsen bleff dræbt aff di Suenske, da di plyndrede i Caslund. Peder Pedersen i Ballestorp bleff huggen aff di Suenske och siden døde. Jørgen Matzen bleff hugget aff di Suenske och døde.

Aff di Suenske bleff bortført Niels Johansen i Bering, Lauritz tønesen, Mads Nielsen i Barløs, Hans Matzen, Rasmus Nielsen, Niels Hansen i Caslund²⁾.

Aff di Allierte bleff dræbte och ihielslagne Mads Skomager i Bering, Peder Rasmusen i Pugemølle, Niels Nielsen i Ballestorp bleff pint aff di Keyserlige och strax døde.

Aff di Allierte bleff bortført Bendt Nielsen, Søffren Pedersen och Hans Asmusen i Barløs.

Siden den 7 Decemb. 1659 ere mange døde aff Frost, Kuld och Hunger, Saa och aff den hitzige Siugdum, som strax angik,

¹⁾ 200 Aar derefter — Natten til d. 17. Novbr. 1859 — brændte Barløse Præstegaard. Den laa da tæt ved den østlige Side af Gaden; men ved Genopførelsen blev den flyttet et Stykke mod Øst for sin gamle Plads.

²⁾ En stor Mængde unge Mænd og Karle her fra Fyn, hvis Tal skal have udgjort flere Tusinder, blev af Svenskerne udskrevne til Krigstjeneste og med det samme bortførte til de svenske Besiddelser i Nordtyskland, hvor de maatte kæmpe i Svenskernes Rækker imod Russere, Polakker og Brandenborgere, og kun den mindste Del af dem gensaa deres Hjemstavn mere. — Paa lignende Maade bar de allierede dem ad, da de kom.

efter di Allierte kom her aff Landet ere mange bortdøde, som her efter findes antegnede.

1659, den 8 Decembris, begraffuit Hendrich Christensens barn i Myllerup ved Naffn Johanne.

Noch 2 aff Povel Møllers børn, Jens och Anders, som bleff lagt i en Kiste tillsammen, det ene bleff slaget ihiel, och et frøs ihiel.

Samme Dag bleff en Rytter, som laa død paa Kirkegaarden, begraffuit.

Den 9 Decembris begraffuit Niels Nielsen i Ballestorp, som aff di Keyserlige bleff pint till døde.

Samme Dag begraffuit Jørgen Michelsens Syster i Myllerup, Maren Simonsdatter, som aff Frost och Kuld och Hunger Van-smectede och døde.

Samme Dag begraffuit Mads Krags Hustru i Caslund.

Den 10 Decemb. begraffuit Jørgen Jørgensens Hustru i Barlø, Karen Jørgens.

Samme Dag bleff Hiere Lauritzen och Maren Kyllings begraffne.

Den 20 Decembris begraffuit Johanne, Povel Møllers Hustru i Puge Mølle*).

Noch samme Dag begraffuit Niels Clemensens Hustru i Barlø, Anne.

Den 20 Decembris bleff Mads Skomager i Bering, som bleff ihielslagen aff di Keyserlige, Saa och Jep Andersens quindes Syster i Barlø, Anne Hansdatter, Och Jens Søffrensens barn i Bering begraffne.

Den 21 Decembris begraffuit Lauritz Andersen i Myllerup, Jep Knudsens Broder i Ellet, Oluff.

Den 22 Decembris begraffuit Hans Søffrensen, Boild Søffrensdatter, Marren Søffrensdatter i Barlø.

Anden Juledag begraffuit Peder Hansen i Bering och Anders Pedersens Søn i Bering ved naffn Niels, som døde aff Hunger.

---

*) Jakob Madsen, Biskop over Fyns Stift fra 1588 til 1606, giver i sin bekendte Visitatsbog mange værdifulde Oplysninger og Stedbeskrivelser over hvert enkelt Sogn i Stiftet, og bl. a. nævner han ogsaa alle de Møller, som den Gang fandtes. Men i hans Optegnelser om Barløse Sogn forekommer ingen Møller, og Puge Mølle maa saaledes ikke have været til i hans Tid. Derimod nævner han Sandager Mølle, som skal have ligget ved Aaen, syd for Kirken. — I Svenskekrigen hed Puge Møller Povl Jensen.

— Noch Peder Pedersens barn, som bleff hiemmedøbt. — Grethe Tranis, ~~Anne~~ och Jørgen Knudsens barn paa Billeskou.

Tredie Juledag bleff Anne Søffrens i Barløø begraaffuit.

Den 29 Decemb. begraaffuit Anne Skomagere i Barløø och hendis Søn Anders Jørgensen.

1660. Nye Aars Dag begraaffuit Jørgen Michelsen i Myllerup, Peder Pedersen i Ballestorp, Anders Pedersens Søn i Bering och Hiere Laursens barn.

Hellig 3 Kongers Dag begraaffuit Knud Søffrensen, Peder Søffrensen, Karen Søffrensdatter, Boild Søffrensdatter i Barløø, 4 Sydsken, som kom i en Graff.

Samme Dag bleff Jørgen Matzen i Ballestorp och Boild Søffrensdatters Søn begraaffne.

Den 1. Søndag efter Hellig 3 Kongers Dag bleff Giertrud Jørgensdatter i Barløø begraaffuit.

Den 13 Janvarij begraaffuit en tienistepige, som tiende paa Billeskou.

Samme Dag begraaffuit Niels Laursen Trane i Barløø.

Den 2. Søndag efter Hellig 3 Kongers Dag bleff Hans Krag i Caslund och Jørgen Hansens (?) stifsøn i Barløø ved Naffn Anders Andersen begraaffne.

Den 17 Janvarij begraaffuit Maren Søffrensdatter i Barløø.

Samme Dag begraaffuit Hans Nielsen i Ballestorp och den gamle Møller Kone i Pugemølle ved Naffn Margrethe.

Den 3. post Epiph.*) bleff Peder Clausens Hustru i Barløø, Karren, begraaffuit.

Den 24 Janvarij begraaffuit Kirsten Peder Andersens i Barløø, som frøs ihiell paa marken.

Samme Dag begraaffuit Rasmus Lauritzens Syster och hans barn och Jens Søffrensens barn i Bering.

Kyndelmisse Dag begraaffuit Hans Jensen, født i Barløø, som tiende i Toerup. Peder Tomesen i Caslund och Jørgen Matzens Datter i Ballestorp.

Den 9 Februarij begraaffuit Mette Clausis.

Den 12 Februarij begraaffuit Rasmus Lauritzen i Barløø och hans barn.

Samme Dag begraaffuit Hans Ploumands barn i Sandager, som døde aff Hunger.

*) 3. Søndag efter Hellig 3 Kongers Dag.

Den 14 Februarij bleff Marcus Clausens barn, Claus, i Barløš och Hans Hansen, som vaar Jørgen Michelsens broder i Myllepup, begravne.

Den 15 Februarij begravuit Jørgen Matzen i Caslund, som døde paa Marken, och Jørgen Matzens Datter i Ballestorp.

Den 21 Februarij bleff Hans Lauritzens quinde Mette Hansis i Bering begravuen.

Den 26 Februarij begravuit Margrethe Andersdatter i Barløš.

Den 27 Februarij bleff min Hierte Kiere och dydige Hustru, Anne Andersdatter, begravuit och lagt her i Barløš Kirke aff Hæderlig och Høylærd Mand, Mester Niels Sass, Proust i Assens.

Samme tid bleff Peder Clausens Syster Johanne och hans Datter Giertrud Pedersdatter begravne*).

Fastelaffuens Søndag begravuit Mads Mortensens Hustru i Barløš Maren, Lauritz holstermands Datter i Ballestorp Maren Lauritzdatter, Hans Pedersens Datter i Barløš Karen Hansdatter, Kirsten Peder Andersens Datter Giertrud och Lauritz Dal i Barløš.

Den 7 Martij begravuit Jens Søffrensen i Bering.

Dnica Invocavit bleff Marren Peders i Ballestorp och Hans Pedersens Hustru i Barløš Karen begravne.

Den 14 Martij begravuit Hans Albritzen i Foermose och en tiggerdreng, som kom til Hendrich Christensen, aff hunger van-smectet och døde i Huset.

Dominica Reminiscere begravuit Niels Clemensen i Barløš, Peder Pedersens Hustru i Ballestorp Anne Ibsdatter, Hans Brokis Søn i Caslund, som døde aff hunger.

Den 21 Martij begravuit Maren Vestis i Bering, Jep Elletz quinde Karen, Gregers Jensens barn i Barløš, Anders Bundemands datter, Rasmus Lauritzens Hustru Anne, Hans Nielsens datter i Kiøng, som døde i Caslund, Peder Hansens Datter i Barløš och Jørgen Mortensens (?) quinde.

Vor frue Dag begravuit Gregers Jensens barn i Barløš.

Den 26 Martij begravuit Maren Vestis største søn Peder.

Dominica Lætare begravuit Maren Vestis Pige Anne, og Jens Søffrensens Datter Dorrethe.

*) Sidstnævnte er vel Sten Blichers Sigrid i hans Novelle »Den svenske Major«

Den 4 Aprilis begraffuit trende Hans Brokis børn, samme tre bleff lagt i en Kiste, och Mads Skomagers børn 2, som alle døde aff Hunger.

Dominica Judica begraffuit Lauritz Lauritzens Moder Aplonne Bruns och Jørgen Matzens Søn i Ballestorp Claus.

Den 11 Aprilis begraffuit Karen Tranis.

Skertorsdag begraffuit Anne Tranis barn i Barlø.

Tredie Paaskedag begraffuit Peder Hansen i Barlø.

Dominica 1. post Pascha*) begraffuit Jørgen Matzens Hustru i Ballestorp Birgitte, Jørgens Matzens Syster i Caslund Mette och Mads Skomagers datter i Bering, som døde aff Hunger.

Jørgen Mortensen (?) i Bering døde och bleff icke Kast Jord paa hanem.

Dominica 2. post Pascha begraffuit Jep Knudsen i Ellet.

Dominica 3. post Pascha bleff Lisabeth Tranis barn begraffuit.

Den 14 Maj begraffuit Niels Olufsens Datters barn Peder.

Den 16 Maj begraffuit it tiggerbarn hos Jep Ellet, Karen Hansdatter, født i Hierupe.

Dominica 5. post Pascha Begraffuit Jens Søffrensens Datter Mette och Mads Skomagers barn i Bering.

Dom. 6. post Pascha begraffuit Jørgen Matzens Syster i Caslund.

Sancte Hans Baptista) Dag bleff Niels Oluffsen i Bering begraffuit och Jens Søffrensens quinde.

Dominica 2. Trinit. begraffuit Mads Brun i Barlø.

*

*

*

I henved 7 Maaneder, fra d. 8. Decbr. 1659 til Udgangen af Juni Maaned 1660, er der saaledes indført 116 Dødsfald i Barløse Kirkebog. Saa standsede Smitsoten, og i det sidste Halvaar af 1660 er der kun forekommet 1 Dødsfald.

Ved Folketællingen 1801 var der 539 Mennesker i Barløse Sogn, og der har vel næppe været saa mange halvandet Hundrede Aar forud, saa man kan vist regne, at ved en Fjerdedel af Sognets Beboere er bortrevne i den ovenanførte korte Tid. Til Sammenligning kan anføres, at i de næstfølgende 5 Aar

*) 1ste Søndag efter Paaske.

døde der i Sognet gennemsnitlig fra 3 til 4 Mennesker om Aaret.

Som Tilstanden var i Barløse Sogn, saaledes var den jo overalt; thi Fjenden og vore Venner hærgede hele Landet, og den pestagtige Sygdom, som mod Krigens Slutning hjemsøgte den ulykkelige Befolkning, kendte heller ingen Sognegrænser; men det er ikke mange, der har efterladt de kommende Slægter saa fyldige Oplysninger om, hvad Trængler den Tids Mennesker maatte gennemgaa, som Hr. Hans Andersen giver os i sine Op-
tegnelser i den gamle Barløse Kirkebog*).

Da Krigen var forbi, lignede hele Landet en stor Ruin. Hele Landsbyer var fuldstændig jævned med Jorden, og i flere Sogne var Befolkningen næsten helt uddød. Tilmed indtraf straks efter Krigen flere Misvækstaar, hvor der saa godt som intet avledes; thi hvad man den Gang har forstaaet ved Misvækst, kan let tænkes, naar man ved, at under almindelige gode Forhold avledes her paa Fyn gennemgaaende 3, højst 4 Fold af de forskellige Kornarter. Der var da ogsaa flere Aar efter Krigen en Nød og Elendighed over hele Landet, som af alle samtidige er bleven skildret med de mørkeste Farver, og lange Tider maatte hengaa, før de haarde Hjem søgelser var forvundne.

I daglig Tale har man vistnok endnu i vore Dage et Minde fra hin Tid, idet man stundom hører Folk sige, naar der i et Hjem ser uryddeligt og forstyrret ud: »Det ser næsten ud, som om Svenskerne har været her!« Og denne Talemaade, eller hvad man vil kalde det, hidrører sikkert fra den Tid, da Karl Gustavs vilde Horder huserede her i Landet.

*) Hans Andersen var født i Kerteminde, blev Præst i Barløse 1641, Provst for Baag Herred 1668 og døde den 7. Septbr. 1675, 66 Aar gl. Den 14. Septbr. blev han begravet i Barløse Kirke, og Fyns Biskop, Niels Bang, holdt Ligtalen over ham. — Hans Andersen var 3 Gange gift: 1. Gang med Anne Andersdatter, som blev begravet d. 27. Februar 1660, 47 Aar gl. 2. Gang første Søndag efter Paaske 1661 med Karen Kristensdatter, en Præstedatter fra Nørrelyndelse, som døde 1670, 41 Aar gl. 3. Gang med Dorthe Hansdatter, som blev begravet den 4. Januar 1701, 84 Aar gl. — I Barløse Kirke findes en stor Gravsten over Hr. Hans Andersen og hans 2 første Hustruer med deres udhuggede Billeder. Hans Andersen er her fremstillet som en velvoksen Mand med stærkt Fuldkæg.

Mand